

Mens en hoen: de Noord-Hollandse blauwe

De Noord-Hollandse blauwe is een zwaar dubbeldoelras, met vooral een goede aanleg voor de vleesproductie. Het ras is ontstaan aan het begin van de vorige eeuw en had goede bestaansmogelijkheden. Tot aan de zestiger jaren. Toen kwamen de moderne hybriden op de markt en was het snel gedaan.

De website van de rasvereniging van het Noord-Hollandse hoen vermeldt dat de laatste professionele fokker er in 1977 mee ophield, maar in feite was de genadeslag al veel eerder gevallen. Het heeft daarna een poosje geduurd, maar inmiddels is de Noord-Hollander van kostwinner tot gewilde hobbykip geworden. Op de website wordt ook precies uitgelegd hoe een typische Noord-Hollandse blauwe eruit behoort te zien. Daar zullen we het dus nu niet over hebben. Wel over de fokkers en eigenaren.

Beroepsmatig fokker

De oude beroepsmatige fokkers zullen nauwelijks nog te vinden zijn, maar in de Kogerpolder, juist ten noorden van de Zaanstreek, woont Jo Bankersen. Zijn vader en grootvader hebben hier de opkomst en de neergang van het ras meegemaakt. De familie begon hier in 1914 en tot 1962 hebben de blauwen hier het beeld bepaald. Piet Bankersen, de vader van Jo, was een actief en inventief man, een idealist ook met internationale socialistische idealen. Maar bovenal was hij realistisch en ondernemer. Hij bouwde zelf een broedmachine, zodat hij de eieren van zijn kippen kon uitbroeden en hij onderhield de contacten

met zijn afnemers in het toen nog verre Limburg. Bankersen bracht de eendagskuijken meestal zelf weg. Daartoe werd de plaatselijke taxichauffeur annex fietsenmaker ingeschakeld. De achterbank werd uit de taxi gehaald en de vrijkomende ruimte volgestouwd met dozen eendagskuijken. Samen maakten Bankersen en de chauffeur er dan een genoeglijke rit naar Nederweert van. De laatste jaren ging er al wat van de romantiek verloren. Bankersen had toen zelf een stationcar gekocht.

De hele kippenstapel was voor de productie van broedeieren. Ongeveer tien procent vormde het stammateriaal. Die verbleef in kleinere afdelingen van twintig à dertig stuks, met een paar hanen. Daar werd ook voortdurend valnestcontrole toegepast, bij de gewone productiedieren maar af en toe. De precieze selectiemethode weet Jo Bankersen zich niet meer te herinneren; hij was pas twaalf jaar toen zijn vader stopte met de fokkerij en er is ook nauwelijks iets op papier uit die tijd overgebleven. Een paar van de oude hokken staan er nog, al zijn ze nu in verval. En in een grotere schuur worden nog legkippen

Familie Suiker met Noord-Hollandse blauwe

Noord-Hollandse blauwe hen

A. Helder

gehouden. De schuur is herkenbaar vanaf de provinciale weg van Wormerveer naar Alkmaar met daarop de tekst 'Verse eieren'.

Hobbyfokker

En wie houdt er nu nog Noord-Hollandse blauwen? Daarvoor hoeven we niet ver te gaan. Op bijna zichtafstand woont in West-Graafthuis Jaap Bark. Bark werkt op een veehouderijbedrijf, maar heeft rondom huis de ruimte om zelf dieren te houden. En daarbij hoort een koppel van ongeveer veertig kippen. De helft is van een leghybride, voor de eiproduktie. Daar is zo midden in het dorp wel klandizie voor. De andere helft zijn Noord-Hollandse blauwen en die zijn voor de hobby. De legkippen zijn na een goed jaar continu leggen aan het eind van hun vermogen en aan hun eindbestemming toe. De blauwen mogen dan bescheidener zijn in hun legprestaties, ze gaan moeiteloos vier jaar mee en hebben dan nog waarde voor de slacht.

Jaap is geen topfokker, maar heeft gewoon plezier aan de kloekke kip die jarenlang meegaat. Hij zorgt dat zijn fokkerij in orde is, waarbij uiteraard bloedverversing hoge prioriteit heeft. Regelmatig wordt een partij eieren uitgebroed om anderen van nieuwe dieren te voorzien. Maar deelname aan tentoonstellingen staat bij Jaap niet hoog op de lijst. Af en toe wordt wel wat ingezonden, maar dat is vooral voor het toetsen van de eigen richting. Hij beleeft bij huis genoeg plezier aan zijn dieren. Wel heeft hij een eigen kijk op de fokkerij. Hij wil gewoon een degelijke dubbeldoelkip met liefst een wat donkere aftekening. De dieren op tentoonstellingen zijn naar zijn mening soms te licht van kleur. Een goede fokker is eigenwijs, heeft zijn eigen ideeën over de

Noord-Hollandse blauwe en hybride legkippen bij Jaap Bark

gewenste fokrichting. Dat houdt de discussie en daarmee het ras levend.

Tentoonstellingsfokkers

De houders van Noord-Hollandse blauwen zijn verspreid over heel Nederland te vinden. In het Brabantse Sint-Michielsgestel zijn drie leden van één gezin lid van de fokkersclub. Reden om daar een bezoek te brengen. Ruud en Aletta Suiker zijn sinds een aantal jaren enthousiaste fokkers. Dochter Alicia houdt zich bezig met de krielien. De heer Van Heek uit Rijssen is een belangrijke gids geweest bij het vinden van de juiste dieren en het fokbeleid.

De familie Suiker neemt regelmatig deel aan shows. De eerste jaren was dat vooral om te leren en de weg te vinden naar het juiste type en andere raskenmerken. En dat heeft succes gehad: in 2007 wonnen ze de prijs voor de mooiste jonge hen. De dieren komen veel in de hand en zijn daardoor bijzonder tam. Voordat ze naar een show gaan, komen ze eerst een poos in een trainingshok. Ze hebben daar geen uitloop en dat heeft als bijkomend voordeel dat het verenkleed mooi schoon blijft.

Achter in de tuin van de voormalige boerderij is een hele menagerie met verscheidene koppels kippen. Het is geen strakke bedoening, meer een appartementencomplex met diverse hokken. Maar Aletta kent al haar beesten. Zij is het die over de zuiverheid waakt en bepaalt welke dieren aan de tentoonstelling deelnemen. Ruud is hier meer degene die volgt, maar daarnaast houdt hij een paar Rheinlanders en waagt hij zich voorzichtig aan kruisingen.

Promoten als bijzonder product

De tijd dat de Noord-Hollandse blauwen met honderden de hokken en uitlopen bevolkten, is al jaren voorbij. Wel zijn ze nog steeds in trek bij hobbydierhouders. Daarnaast heeft het ras nog steeds zijn kwaliteiten. Het is zeker de moeite waard om de blauwe te promoten als bijzonder product, zoals bij streekproducten of in de categorie. We zien dat het kan bij andere rassen, dus waarom niet bij de Noord-Hollandse blauwe, die pas in een laat stadium de strijd tegen de hybridefokkerij heeft moeten opgeven. ●